

Van Mebusu Kemal Yörükoğlu ve 18 arkadaşının, Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adliye Vekâleti kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve Adliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (2/214)

T. B. M. Meclisi Yüksek Başkanlığına

Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adliye Vekâleti kısmında değişiklik yapılması hakkındaki kanun teklifi ile esbabı mucibesi ilişik olarak takdim kılınmıştır.

Muktazasının ifasını rica ederiz.

Van	Tokad	Balıkesir	Erzurum	Denizli	Seyhan
<i>K. Yörükoğlu</i>	<i>O. Hacıbaloglu</i>	<i>V. Asena</i>	<i>A. Eryurt</i>	<i>A. Hamdi Sancar</i>	<i>M. Akçalı</i>
Erzincan	Çanakkale	Erzurum	Çoruh	Diyarbakır	Samsun
<i>S. Perinçek</i>	<i>S. Sezgin</i>	<i>H. Numanoğlu</i>	<i>M. Önal</i>	<i>M. H. Ünal</i>	<i>H. Uzer</i>
Çankırı	Ağrı	Sivas	Mardin	Mardin	Mardin
<i>C. Boynuk</i>	<i>H. Öztürk</i>	<i>Ş. Ecevit</i>	<i>E. Aybar</i>	<i>B. Erdem</i>	<i>A. Bayar</i>

Urfa

H. Oral

ESBABI MUCİBE

Yaptığımız tetkikler neticesine göre; halen Türkiye'de 71 müstakil ağır ceza, 30 mürettep ağır ceza, 7 toplu ticaret, 142 ağır ceza nezdinde asliye hukuk, 115 ağır ceza nezdinde asliye ceza, 246 çift hâkimli, 334 tek hâkimli asliye mahkemesi, 182 sulh, 118 nahiye sulh, 45 gezici arazi kadastro, 15 iş mahkemesi faaliyette olup, bunun haricinde asli vazifelerine ilâveten hâkimlerimiz 50 yerde gezici arazi kadastro, 17 yerde gezici topraklandırma, 63 yerde toplu basın, 136 yerde trafik dâvalarını rüyet etmek üzere vazifelendirilmiş bulunmaktadır.

Mevcut teşkilâta nazaran 71 i müstakil, 30 u mürettep mahkeme reisi olmak üzere, 101 ağır ceza mahkemesi reisi, 101 ağır ceza cumhuriyet müddeiumumisi, 142 ağır ceza âzası, 7 ticaret mahkemesi reisi ve 14 ticaret mahkemesi âzası, 115 asliye ceza hâkimi, 142 asliye hukuk hâkimi, 182 sulh hâkimi, 118 nahiye sulh hâkimi, 122 kaza ceza hâkimi, 124 kaza hukuk hâkimi, 335 kaza asliye hâkimi, 457 kaza cumhuriyet müddeiumumisi, 4 icra hâkimi, 556 sorgu hâkimliği, 48 Temyiz Mahkemesi raportörü, 26 Temyiz C. Başmüddeiumumi muavini ve 95 gezici arazi kadastro hâkimi olmak üzere hâkim sınıfından, yani asgari 50 lira kadrolu 2 689 elemana ihtiyaç bulunmaktadır.

Buna mukabil muhtelif kanunlarla alınan 3 448 hâkim kadrosunun 1 803 adedi muavin sınıfından sayılan 40 ve 35 liralık olup hâkim sınıfına mütâallik 50 ve daha yukarı kadrolar yekûnu ise 1 645 e balığ olmaktadır. Buna nazaran 1 044 hâkimin işi hâkim muavinleri tarafından idare edilmektedir.

İşin kanuni cephesi bu şekilde olmakla beraber diğer taraftan hâkimlerin şahsi durumları üzerinde yaptığımız tetkikatımız neticesine göre halen kadrosunun maaşını alan hâkim adedi 1 148, kadrosunun bir üst derecesini alan 719 ve iki üst derecesini alan hâkim adedinin ise 1 033 olup

bundan başka iki üst derece maaşı almakla beraber bu derecede de terfi müddetini ikmal ederek terfi lâyık görüldüğü halde kadrosunun müsait olmaması hasebiyle terfi edemiyen 200 hâkim mevcut bulunmaktadır.

1956 yılı içerisinde ise bunların adedi 601 e balığ olacaktır.

Bu hal bilhassa memleketimizde son senelerdeki iktisadi inkişafın serbest hayat sahasında temin ettiği imkânlar müvacehesinde yetişmiş birçok elemanların meslekten uzaklaşmasını ve meslekin telâfisi gayrimümkün kayıplara mâruz kalmasını intacetmekte ve bir memleketin içtimai nizâmının teessüsünde en başta rol oynayan adalet müessesesinin istikbali bakımından ciddî endişeler uyandırmaktadır. Son 1955 yılında hâkimlikten istifa edenlerin adedinin 200 ze yaklaşması ve bu yıl içinde 42 hâkimin emekliye ayrılması ve halen münhal hâkim ve müddeiumumilik adedinin ise 303 çü bulması ve buna mukabil aynı yıl içinde hâkim namzetliği için müracaat edip tâyini yapılan hukuk mezunu adedinin sadece 81 den ibaret bulunması bu endişelerin ne derece haklı olduğunu ve bu hususta âcil tedbirler ittihazı lüzumunu göstermeye kâfi bir delildir.

Bu itibarla gerek mahkemelerimizin kanuni şekilde çalışmalarını temin etmek ve gerekse değerli elemanları mesleklerine bağlamak gayesiyle bütçe mülâhazalarıyla hakiki ihtiyaçtan bir hayli tenkisler de yapmak suretiyle bu teklifi yüksek huzurunuzda getirmiş bulunuyoruz.

Teklifin birinci maddesinde; alınması düşünülen hâkim kadroları ile bu kadrolara mukabil tenkis edilen hâkim ve müddeiumumi muavini ile hâkim namzetleri kadrolarının adedi gösterilmiş diğer maddeleri ise meriyet ve sureti tatbikine ait hükümler ilâve edilmiştir.

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye Encümeni
Esas No : 2/214
Karar No : 19

11 . I . 1956

Yüksek Reisliğe

Van Mebusu Kemal Yörükoğlu ve 18 arkadaşının, 3656 sayılı Kanuna bağlı 1 sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin, Adliye Vekâleti kısmında değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi, komisyonumuzca Adliye Vekâleti temsileisinin huzura ile müzakere ve teklif olundu.

Adalet işlerimizde beklenen süratin temin edilememesi ve mahkemelerimizde mevcut iş hacminin fazlalığı sebeplerinden başlıcasını, mahkemeler teşkilâtımızla kadrolarının kifayetsizliği teşkil etmektedir. Halen Türkiye'de 71 müstakil ağırceza, 30 mürettep ağırceza, 7 toplu ticaret, 142 ağırceza nezdinde asliye hukuk, 115 ağırceza nezdinde asliye ceza, 246 çift hâkimli, 334 tek hâkimli asliye mahkemesi, 182 sulh, 118 nahiye sulh, 45 gezici arazi kadastro, 15 iş mahkemesi faaliyete bulunmaktadır.

Mevcut teşkilâtın hâkim sınıfından asgari 50 lira kadrolu 2 689 hâkime ihtiyacı vardır.

Buna mukabil muhtelif kanunlarla alınan 3 448 hâkim kadrosundan 1 803 adedi muavin

sınıfından sayılan 40 ve 35 liralık kadrolar olup, hâkim sınıfındaki kadro adedi ise 1 645 tir. Böylece 1 044 hâkimin işi hâkim muavinleri tarafından görülmektedir.

35 - 40 liralık hâkim muavinliği adalet hizmetinde, ilk yetiştirme devresini teşkil etmektedir.

Hâkimlik, nazari hukuk bilgileri yanında, bu bilgilerin hayat hâdiseleri ile irtibatını tesis ve tatbik için tecrübe istiyen, her şeyden ziyade hayatı anlamak ve öğrenmek için olgunluk gerektiren bir meslektir. Bu da bir zaman meselesidir.

Bugünkü teşkilâta nazaran, 2 689 hâkimin görmesi lâzımgelen vazifeden 1 044 adedinin hâkimler yerine 35 - 40 liralık hâkim muavinleri tarafından ifa edilmesi, bu hâkim muavinlerinin meslekî bilgi ve tecrübeleri itibarıyla yetiştirme devresinde bulunmaları dolayısıyla, dâvaları isabetle rüyet ve intağlarına mâni olduğu kadar, işlerin uzamasına da meydan vermektedir.

Sadece bu yönden 35 - 40 liralık 1 044 hâkim

muavini kadrosunun, hâkim kadrosu haline ifrağı lüzumlu bulunmaktadır.

Kaldı ki, halen 2 689 hâkim kadrosuna ihtiyaç görülen yukarıda belirttiğimiz mevcut adalet teşkilâtımız kifayetsiz bulunmakta, asli vazifelerine ilâveten, 50 yerde gezici arazi kadastro, 17 yerde gezici topraklandırma, 63 yerde toprak basım, 136 yerde trafik dâvalarını, hâkimlerimiz ek vazife halinde rüyet etmektedirler.

Hâkimlerimizin büyük iş hacmi altında, asli vazifelerini yerine getirmekte, ağır güçlüklerle karşı karşıya buldukları, bilinen bir hakikat iken ayrıca tapulama ve toprak tevzii ile iş ve basım dâvalarını kendilerinden beklenen şekilde ifa edemeyecekleri de aşikârdır.

İstinaf mahkemeleri ile çocuk ve trafik mahkemelerini de, hâkim sıkıntısı yüzünden kurabilmek mümkün olamamaktadır.

Bütün bu hususi mahkemeler ve istinaf mahkemeleri ise her şeyden ziyade yetişmiş ve tecrübeli hâkimlere ihtiyaç göstermektedir.

Halbuki, 3 448 hâkim kadrosundan, 1 803 ü 35 - 40 liralık olup 50 liralık kadro adedi ancak 607, 60 liralık kadro adedi 383, 70 liralık kadro adedi 308, 80 liralık kadro adedi 177, 90 liralık kadro adedi 145, 100 liralık kadro adedi 25 tir.

Bu yüzden 50 liralık kadrolardan 60 ve daha yukarı derecelerdeki kadrolara terfi edebilmek için terfi müddetini doldurup, Ayırma Meclislerince terfi lâyık görülen hâkimler, aradan 3 - 4 bazan 8 yıl geçtiği halde terfi inkânını bulamamaktadırlar.

Halen kadrosuzluk yüzünden terfi edemiyen hâkim adedi 200 olup bu yıl içinde miktarları 600 e baliğ olacaktır.

50 liralık kadrolardan sonra, terfi müddetini doldurduğu ve terfi lâyık görüldüğü halde, kadrosuzluk dolayısıyla terfi edememek keyfiyeti hâkimlik mesleğini cazip bir halden çıkardığından, istikbal ümidi görmeyen hâkimler, meslekten ayrılmakta hukuk mezunu gençler ise hâkimliğe heves etmemektedirler. Nitekim bu yıl istifa eden hâkimlerin adedi 182, mesleğe müracaat eden stajyerlerin miktarı ise 80 eivardır.

3 - 4 yıl adalet hizmetinde çalıştıktan sonra yetişmeye başlayan hâkimlerin, meslekten ayrılmaları, 50 liradan sonra kadroların kifa-

yetsizliği, adalet teşkilâtımızı tecrübeli ve bilgili hâkimden mahrum bırakmış, 70 - 80 ve hattâ 90 liralık kadrolarda çalışan birçok güzide hâkimler dışarda cazip işler bularak meslekten ayrılmışlardır. Avukatlığın maddi bakımdan daha tatmin edici ve hâkimliğe nazaran az yorucu bir meslek olması da, bu ayrılmayı son derece teşvik etmektedir.

Yukarıda tafsil edilen sebepler dolayısıyla, gerek mevcut kadronun lüzumlu kıldığı 1 044 kadar daha hâkim kadrosuna olan ihtiyaç gerekse, yetişmiş ve tecrübeli hâkimlerimizin azlığı birçok hususi mahkemeleri çalıştırmak, ileride istinaf mahkemeleri ile çocuk ve trafik mahkemelerini kurmak için, yetişmiş hâkim bulma zarureti ve gerekse hâkimlik mesleğini kadrosuzluk dolayısıyla 50 liradan sonra terfi inkânı bahşetmiyen gayricazip bir meslek olmaktan kurtarmak, nihayet adaleti tevzi eden şahısları kısmen olsun terfi suretiyle tatmin lüzumu karşısında encümenimiz teklifin aynen kabulüne tasarruf mülâhazasıyla halen ihtiyaç ve lüzum duyulmayan 250 adet 40 liralık, 250 adet 35 liralık, 50 adet de 30 liralık kadroların, cetvelden çıkarılarak, 3656 sayılı Kanuna bağlı 1 sayılı cetvelin Adliye Vekâleti vilâyetler kısmına, 25 adet 100, 50 adet 90, 100 adet 80, 150 adet 70, 150 adet 60 lık kadro ilâvesine ve kanun teklifinin, müstaceliyetle ve halen 200 hâkimin kadrosuzluk dolayısıyla terfi edememekte ve bütçenin aidolduğu encümende görüşülmekte olması dolayısıyla takdimen müzakeresine, encümenimizce ittifakla karar verilmiştir.

Havalesine uyularak Bütçe Encümenine gönderilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Adliye Encümeni Reisi Y.

Mazbata Muharriri

Çanakkale

S. Sezgin

Kâtip

Kocaeli

S. Dinçer

Amasya

İ. Olgaç

Balıkesir

V. Asena

Çorum

M. K. Biberoglu

Ankara

Z. Gökçer

Çankırı

C. Boynuk

Aydın

C. Ülkü

Çoruh

M. Önal

Denizli

İ. Hadımlıoğlu

İmzada bulunamadı

Erzincan

S. Perinçek

Erzurum

Z. Çavuşoğlu

Erzurum

A. Eryurt

Eskişehir H. Sezen	İzmir A. Güngören	Kayseri O. N. Deniz	Samsun R. O. Gümüšođlu	Sivas Ş. Ecevit	Tokad O. Hacabalođlu
Kırşehir M. Mahmudođlu	Konya H. Aydınler	Konya H. Özyörük	Yozgad M. Ataman	Zonguldak N. Kirişciöđlu	
İmzada bulunamadı					

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Mütçe Encümeni
Esas No : 2/214
Karar No : 32

23 . I . 1956

Yüksek Reisliğe

Van Mebusu Kemal Yörüköđlu ve 18 arkadaşının, Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adliye Vekâleti kısmında değişiklik yapılması hakkındaki kanun teklifi Adliye Encümeni mazbatası ile birlikte encümenimize havale edilmiş olmakla Adliye Vekili ve Maliye Vekâleti Bütçe ve Malî Kontrol Umum Müdürü hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi

Kanun teklifi gerek gerekçesinde ve gerek teklifi bidayeten tetkik eden Adliye Encümeni mazbatasında tafsilen arz ve izah edildiği üzere kadrosuzluk yüzünden birçok hâkimlerin uzun müddetten beri terfilerine imkân hâsıl olmadığı ve bu yüzden son senelerde istifaların artmış olmasından bâzı mahkeme ve dairelerde işlerin ciddî bir şekilde aksadığı sebebiyle 3656 sayılı Kanuna bağlı (I) sayılı cetvele yüksek dereceli Hâkim kadrolarının ilâvesini istihdaf etmektedir.

Teklif üzerinde encümenimizde cereyan eden uzun müzakerelerden ve hükümet mümessillerinden alınan mütemmim izahattan sonra maddelerin müzakeresine geçilmiş ve kanun teklifinin birinci maddesi ile bu maddeye bağlı cetveller aynen, ikinci maddesi tadilen ve üçüncü maddesi ise aynen kabul edilmiştir.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis Balıkesir Muhalifim H. İmre	Reis V. Kırklareli Ş. Bakay	M. M. Giresun M. Şener
---	-----------------------------------	------------------------------

Kâtip Balıkesir M. Halûk Timurtaş	Afyon K. M. Â. Ülgen	Antalya K. Akmanlar
Balıkesir S. Yurcalı	Çankırı T. Uygur	Çorum Y. Gürsel
Denizli M. Karasan	Diyarbakır Y. Azizöđlu	Diyarbakır İ. H. Tiğrel İmzada bulunamadı
Elâziğ Ö. F. Sanaç	Erzurum Ş. Erker	Gaziantep E. Cenani
İçel İ. Gürgen	İzmir A. Aker	İzmir B. Bilgin
Kırşehir A. Bilgin	Konya M. Bağrıaçık	Konya R. Birand
Manisa M. Kurbanöđlu	Muğla N. Poprazöđlu	Muğla A. Sarıöğlu
Niğde A. N. Kadıöğlu	Ordu R. Aksoy	Ordu S. İşbakan
Rize H. Agun	Rize İ. Akçal	Seyhan A. Topalođlu
Sinob N. Sertođlu	Sinob S. Somuncuođlu	Tekirdağ Z. Erataman
Tokad Ö. Sunar	Trabzon S. F. Kalaycıöđlu	Trabzon İ. Şener

Van K. Yörüköđlu	Zonguldak H. Balık İmzada bulunamadı
---------------------	--

VAN MEBUSU KEMAL YÖRÜKOĞLU VE 18
ARKADAŞININ TEKLİFİ

Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adliye Vekâleti kısmında değişiklik yapılması hakkında Kanun

MADDE 1. — Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adliye Vekâleti vilâyetler kısmından ilişik (1) sayılı cetvelde derece, sayı ve unvanları yazılı kadrolar çıkarılmış ve ilişik (2) sayılı cetvelde derece, sayı ve unvanları yazılı kadrolar eklenmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADILI

Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adliye Vekâleti kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — Teklifin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun 29 Şubat 1956 tarihinden itibaren muteberdir.

MADDE 3. — Teklifin 3 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

*Van Mebusu Kemal Yörükoğlu ve 18 arkadaşının
teklifine bağlı cetveller*

[1] SAYILI CETVEL

D.	Memuriyetin nev'i	Aded	Maas
Adliye Vekâleti			
<i>Vilâyetler</i>			
9	Reis, hâkim, âza, sulh hâkimi, C. Başmüddeiumumlîği Başmuavini, C. Başmüddeiumumlîği muavinleri, C. Müddeiumumisi ve muavinleri, İcra hâkim ve hâkim muavinleri, sorgu hâkimleri, Temyiz raportörleri	250	40
10		250	35
11	Hâkim namzedi ve stajyer hâkim namzedi	50	30

[2] SAYILI CETVEL

D. Memuriyetin nev'i Aded Maaş

Adliye Vekâleti

Vilâyetler

3	[Reis, hâkîm, âza, sulh hâ- kimi, C. Başmüddeiumumî- liği Başmuavini, C. Baş- müddeiumumiliği muavinle- ri, C. Müddeiumumisi ve mu- avinleri, icra hâkîm ve hâ- kîm muavinleri, sorgu hâ- kimleri, Temyiz raportörleri]	25	100
4		50	90
5		100	80
6		150	70
7		150	60

Bütçe Encümeninin tadilüne bağlı

CETVEL

Teklifin (1) sayılı cetveli aynen kabul edilmiştir.

Teklifin (2) sayılı cetveli aynen kabul edilmiştir.